

vers die wel hebben ingeschreven en niet in hun kansen zijn geschaad (vgl. art. 6:163 BW).

Conclusie en enkele vuistregels voor de praktijk

De onderhavige uitspraak past in een lijn van rechtspraak waarin het transparantiebeginsel wordt ingevuld als een eis van objectieve verifieerbaarheid: de uitkomst van een aanbesteding moet volledig kunnen worden teruggevoerd op vooraf vastgestelde, eenduidige en controleerbare uitgangspunten.

Gebreken in de prijsformule raken aan de essentie daarvan. Waar enerzijds de inschrijver zijn prijs niet mag aanpassen na sluiting van de termijn voor inschrijving, is het anderzijds ook aan de aanbesteder niet toegestaan om op het essentiële punt van de prijsbeoordeling achteraf inhoudelijke wijzigingen door te voeren en daarmee de uitkomst van de aanbesteding te beïnvloeden. Voor de praktijk is het volgende van belang:

- Het type gebrek dat zich in deze aanbesteding voordeed, kan eenvoudig worden voorkomen door een prijsformule voorafgaand aan de start van de aanbesteding te testen met fictieve inschrijfsommen en te valideren.
- In deze zaak kon een inschrijver een heraanbesteding vorderen zonder dat sprake was van concrete benadeling. Voor de praktijk is dat onwenselijk. Het bieden van een nieuwe kans aan een inschrijver die niet is benadeeld in de eerste (gebrekkige) aanbesteding en die gewoon niet de beste inschrijving heeft gedaan, dient immers geen legitiem doel. Sterker nog, het kan bij een heraanbesteding tot een flinke onnodige vertraging leiden. Overwogen kan worden om voor een ontvankelijk bezwaar gericht op heraanbesteding niet alleen het vereiste van tijdig klagen, maar ook concrete benadeling als spelregel in het aanbestedingsdocument op te nemen. Overigens heeft de voorzieningenrechter hier in onze optiek het belangbegrip te ruim opgegrept, nu eiseres bij het ontbreken van enige benadeling geen rechtens te respecteren belang had bij haar vordering tot heraanbesteding.
- Een inschrijver die voorafgaand aan inschrijving een gebrek constateert in de beoordelingssystematiek, hoe irrelevant en onbedoeld het op het eerste gezicht ook lijkt, doet er goed aan dit gebrek tijdig aan de orde te

stellen. Dit niet alleen omdat hij anders zelf een rechtsverwerkingsrisico loopt, maar ook omdat de mogelijkheid voor de aanbesteder om het gebrek achteraf nog te corrigeren, zeer beperkt is en de consequenties dan groot kunnen zijn.

mr. J.W.A. Meesters
advocaat-partner bij DLA Piper

mr. L. Bras-Snijdwind
advocaat bij DLA Piper

117

Minicompetitie IKC-raamovereenkomst

Rechtbank Amsterdam
7 april 2026, C/13/784682 / KG ZA 26-172,
ECLI:NL:RBAMS:2026:3396
Noot mr. R. Smit

Raamovereenkomst. BBL-conformiteit. Proceskosten.

[BBL art. 4.67, art. 4.68, art. 4.69; AanbW 2012]

De gemeente Amsterdam sluit in 2023 via een innovatiepartnerschap raamovereenkomsten met drie marktpartijen voor de realisatie van integrale kindcentra (IKC's). Tot de raamcontractanten behoren CircleWood IPS Scholen B.V. c.s. (hierna: CircleWood) en Hegeman Bouw & Infra B.V., die in deze procedure optreedt onder de handelsnaam Het Schoolvoorbeeld.

In het kader van de raamovereenkomst wordt een minicompetitie gehouden voor een project waarbij voor Stichting Florente twee IKC's worden gerealiseerd, elk met zeventien klaslokalen en een dubbele gymzaal. Het gunningscriterium is de Economisch Meest Voordelige Inschrijving (EMVI). De inschrijvers dienen onder meer een visie-ontwerp in te dienen en te verklaren dat zij voldoen aan het Generieke Programma van Eisen, waaronder de toepasselijke wet- en regelgeving (Bbl). Op 11 februari 2026 deelt de gemeente CircleWood mee dat Het Schoolvoorbeeld als winnaar is aangemerkt. In de gunningsbrief staat bij het beoordelingscriterium 'Veiligheid' de opmerking

dat de vluchttrappen bij uitbreiding geen goede oplossing zijn en dat vluchten door een lokaal niet positief wordt beoordeeld. In een nadere toelichting van 3 maart 2026 geeft Florente aan dat het uitbreidingsscenario nadere technische uitwerking vraagt ten aanzien van vluchtroutes, maar dat dit niet betekent dat naleving van brandveiligheidsvoorschriften onmogelijk is.

Geschil

CircleWood vordert kort gezegd: (i) verbod om de opdracht te gunnen aan Het Schoolvoorbeeld, (ii) ongeldigverklaring van diens inschrijving wegens strijd met het Bbl, en (iii) gunning aan haarzelf als tweede geëindigde, althans heraanbesteding. Aan de vordering legt CircleWood ten grondslag dat het visie-ontwerp van Het Schoolvoorbeeld een vluchtroute door een klaslokaal bevat, hetgeen in strijd is met de artikelen 4.67, 4.68 en 4.69 Bbl.

Het Schoolvoorbeeld treedt op als tussenkomende partij en vordert afwijzing van de vorderingen van CircleWood alsmede veroordeling van de gemeente tot gunning aan haar.

Beoordeling

Bbl-conformiteit van het visie-ontwerp

De voorzieningenrechter stelt vast dat de gemeente c.s. pas ter zitting voor het eerst expliciet betwist dat het visie-ontwerp in strijd is met het Bbl. De gemeente stelt dat het ontwerp van Het Schoolvoorbeeld voorziet in twee vluchtroutes. Artikel 4.68 en 4.69 Bbl – die een vluchtroute door een verblijfsruimte verbieden – gelden namelijk slechts indien er maar één vluchtweg is. Dit volgt uit de Integrale Nota van Toelichting bij het Bbl (paragraaf 4.2.10).

De rechtbank oordeelt verder dat artikel 4.67 Bbl evenmin van toepassing is. Die bepaling ziet op vluchtroutes uit beschermde subbrandcompartimenten, bestemd voor extra kwetsbare personen (zoals hotelgasten, niet-zelfstandig vluchtende personen, gedetineerden). Bij IKC's is dat niet aan de orde.

Hoewel CircleWood erop wijst dat de tekeningen niet zijn overgelegd, acht de rechtbank het voorshands niet aannemelijk dat de gemeente hierover onjuiste mededelingen doet. Dat Het Schoolvoorbeeld de tekeningen niet prijsgeeft is begrijpelijk: het betreft concurrentiegevoelige informatie zolang de opdracht nog niet is gegund.

Proceskosten

Hoewel de rechtbank de vorderingen van CircleWood afwijst, veroordeelt zij de gemeente en Florente hoofdelijk in de proceskosten van zowel CircleWood (€ 2.226,57) als Het Schoolvoorbeeld (€ 2.101). De reden is dat de gemeente c.s. pas ter zitting voor het eerst duidelijk maakt dat het visie-ontwerp Bbl-conform is. De eerdere beoordelingsformuleringen wekken de gerechtvaardigde indruk dat er mogelijk sprake is van een tekortkoming in het ontwerp, waardoor het voeren van dit kort geding begrijpelijk is.

1. CIRCLEWOOD IPS SCHOLEN B.V.,
te Ede,
2. ABT B.V.,
te Velp
3. HEDGEHOG COMPANY B.V.,
te Amsterdam,
eisende partijen bij dagvaarding van 13 maart 2026,
hierna samen te noemen: CircleWood,
advocaat: mr. J.F. van Nouhuys,
tegen:

1. GEMEENTE AMSTERDAM,
te Amsterdam,
2. STICHTING FLORENTE,
te Diemen,
gedaagde partijen,
hierna samen te noemen: de gemeente c.s. en afzonderlijk de gemeente en Florente,
advocaat: mr. D.L. Sinaij en S.E. Vlaanderen,
en
HEGEMAN BOUW & INFRA B.V. te Nijverdal,
tussenkommende partij,
hierna te noemen: Het Schoolvoorbeeld,
advocaten mr. R.J. Kwaak en mr. E.W.J. van Dijk.

1. De procedure

1.1. Op de zitting van 1 april 2026 heeft Het Schoolvoorbeeld verzocht om primair tussen te mogen komen en subsidiair zich te voegen aan de zijde van de gemeente c.s. Het Schoolvoorbeeld heeft een belang bij de uitkomst van deze procedure en de andere partijen hebben laten weten geen bezwaar te hebben tegen haar tussenkomst, redenen waarom het primaire verzoek is toegewezen.

1.2. CircleWood heeft de vorderingen zoals omschreven in de dagvaarding toegelicht. Het Schoolvoorbeeld heeft een toelichting gegeven op de vorderingen die zij heeft ingesteld bij incidenten-

tele conclusie tot tussenkomst subsidiair voeging. De gemeente c.s. heeft verweer gevoerd. Alle partijen hebben producties ingediend en gebruik gemaakt van pleitaantekeningen, die aan het procesdossier zijn toegevoegd.

1.3. Op de zitting waren aanwezig:

- aan de zijde van CircleWood: [naam 1] (CircleWood) en mr. Van Nouhuys;
- aan de zijde van de gemeente en Florente: [naam 2] (inkoopadviseur bij de gemeente), [naam 3] (projectmanager ingehuurd door Florente) en [naam 4] ([functie]) met mr. Sinaj en mr. Vlaanderen;
- aan de zijde van Het Schoolvoorbeeld: [naam 5] ([functie]), [naam 6] ([functie]) en mr. Kwaak.

1.4. Vonnis is bepaald op vandaag.

2. De feiten

2.1. Voor de realisatie van schoolgebouwen (ook wel integrale kindcentra genoemd, hierna: IKC) heeft de gemeente in 2023 via de procedure van het innovatiepartnerschap raamovereenkomsten gesloten met drie marktpartijen, waaronder CircleWood en het Schoolvoorbeeld. De raamcontractanten hebben destijds allemaal ingeschreven met een zogeheten innovatief concept (een soort prototype), dat zij steeds verder doorontwikkelen.

2.2. Onderdeel van de raamovereenkomst is het Generieke Programma van Eisen. Daarin staan de eisen waaraan alle te bouwen IKC's in ieder geval moeten voldoen. Eén van die eisen is dat te bouwen IKC's ("het project") moeten voldoen aan alle toepasselijke wet- en regelgeving, waaronder het vigerende bouwbesluit (nu het Besluit bouwwerken leefomgeving, hierna: het Bbl).

2.3. Per nader offerteverzoek dat onder de raamovereenkomst wordt uitgebracht, wordt door het bestuur van de te realiseren school – de opdrachtgever – een specifiek programma van eisen en wensen vastgesteld. Voor het sluiten van de nadere overeenkomsten voor het ontwerpen en bouwen van de IKC's worden minicompenties georganiseerd door de gemeente.

2.4. Voor het project " [naam project] " is zo'n minicompentie gehouden. Het is de bedoeling om daar voor Florente twee IKC's neer te zetten. Beide IKC's moeten zeventien klaslokalen krijgen en een dubbele gymzaal. De overeenkomst die zal worden gesloten voor de bouw van deze IKC's, voorziet in de mogelijkheid van een vervolgop-

dracht voor de uitbreiding van beide IKC's met vijf klaslokalen.

2.5. Voor de minicompentie [naam project] moesten de inschrijvers onder meer een visieontwerp indienen voor één van de IKC's. De inschrijvers moesten verder verklaren dat zij de inschrijving doen overeenkomstig de Aanbestedingswet 2012 en met inachtneming van onder meer het generieke - en het specifieke programma van eisen.

2.6. CircleWood, Het Schoolvoorbeeld en nog een derde partij hebben ingeschreven op de opdracht. Op 11 februari 2026 heeft de gemeente CircleWood geïnformeerd dat de inschrijving van Het Schoolvoorbeeld is aangemerkt als de Economisch Meest Voordelige Inschrijving (wat het gunningscriterium was). CircleWood kwam als tweede uit de bus. Bij deze mededeling gunningsbeslissing zit een overzicht van scores en punten van alle inschrijvers. Bij het Schoolvoorbeeld staat onder het kopje "Criterium Gebruikerswaarde – Veiligheid" onder meer het volgende:

"De vluchtrampen bij uitbreiding zijn geen goede oplossing. Na uitbreiding vluchten door een lokaal is niet positief."

2.7. CircleWood heeft bezwaar gemaakt tegen het voornemen om de opdracht aan Het Schoolvoorbeeld te gunnen. Een van die redenen daarvoor was dat het visieontwerp van Het Schoolvoorbeeld niet zou voldoen aan het Bbl, omdat – kort gezegd – een vluchtroute niet mag door een klaslokaal.

2.8. Florente heeft op 3 maart 2026 de beoordelingsformulering aangescherpt. In dit document staat over de vluchtroute het volgende:

"De commissie merkt op dat het uitbreidingscenario nadere technische uitwerking vraagt ten aanzien van vluchtroutes. In het visieontwerp zijn deze nog niet volledig uitgewerkt. Dit betekent niet dat naleving van brandveiligheidsvoorschriften onmogelijk is. Het betreft een ontwerpaspect dat bij daadwerkelijke uitbreiding technisch moet worden opgelost. Om die reden is dit als kwaliteitsaspect meegewogen binnen veiligheid, maar niet aangemerkt als strijd met een minimumeis."

2.9. De gemeente heeft de standstill termijn verlengd zodat CircleWood dit kort geding nog kan voeren voordat de opdracht daadwerkelijk aan Het Schoolvoorbeeld wordt gegund.

3. De vordering van CircleWood

3.1. CircleWood vordert, kort gezegd:

Primair

- de gemeente c.s. te verbieden de opdracht te gunnen aan Het Schoolvoorbeeld;
- de gemeente c.s. te gebieden om de gunningsbeslissing in te trekken en de inschrijving van Het Schoolvoorbeeld als ongeldig aan te merken; en
- de gemeente c.s. te gebieden de opdracht aan CircleWood te gunnen, althans te verbieden de opdracht te gunnen aan een ander dan CircleWood, voor zover de gemeente de opdracht nog wenst te gunnen;

Subsidiar

- de gemeente c.s. te verbieden de opdracht te gunnen aan Het Schoolvoorbeeld; en
- de gemeente c.s. te gebieden om, voor zover zij de opdracht nog steeds wenst te plaatsen, die opnieuw aan te besteden;

Primair en subsidiar

- aan elk op te leggen ge- en verbod een dwangsom te verbinden; en
- de gemeente en Florente hoofdelijk te veroordelen in de proceskosten.

3.2. Aan haar vordering legt CircleWood ten grondslag, samengevat, dat de inschrijving van Het Schoolvoorbeeld ongeldig is en daarom terzijde had moeten worden geschoven. In het visie-ontwerp van de mogelijke uitbreiding, die Het Schoolvoorbeeld heeft ingediend, loopt een vluchtroute door een klaslokaal. Dat mag niet op grond van het Bbl, waaraan de inschrijvers zich hebben gecommitteerd. Op grond van artikel 4.67 Bbl moet een vluchtroute leiden naar het aansluitende terrein, en mag een beschermde (of extra beschermde) vluchtroute uitsluitend lopen door verkeersruimten en niet door een verblijfsruimte zoals een klaslokaal (artikel 4.68 en 4.69 Bbl).

3.3. Voor zover het klaslokaal wordt opgeofferd ten behoeve van de vluchtroute die daar doorheen zal lopen, levert Het Schoolvoorbeeld geen volwaardige vijfde lokaal, wat wel is gevraagd. Het stellen van voorwaarden door Het Schoolvoorbeeld, zoals het vrijhouden van een baan binnen het lokaal door daar geen schoolbankjes te plaatsen, is ook niet toegestaan. Ook in deze gevallen is sprake van een ongeldige inschrijving.

3.4. Gelegenheid geven om deze ontwerpfout te herstellen in de gunningsfase, zoals de gemeente c.s. lijkt te willen doen, is in strijd met het transparantiebeginsel. Als Het Schoolvoorbeeld wegvalt, schuift CircleWood door naar de winnende

positie en moet de opdracht aan haar worden gegund, dit alles aldus CircleWood.

3.5. De gemeente c.s. voert verweer.

3.6. Op de stellingen van partijen wordt bij de beoordeling nader ingegaan, voor zover van belang.

4. De vordering van Het Schoolvoorbeeld

4.1. Het Schoolvoorbeeld vordert in tussenkomst CircleWood niet ontvankelijk te verklaren in haar vorderingen, althans die af te wijzen, en de gemeente te verbieden – voor zover zij de opdracht nog wenst te gunnen – de opdracht te gunnen aan een ander dan Het Schoolvoorbeeld, met veroordeling van CircleWood en de gemeente in de proceskosten.

4.2. Het Schoolvoorbeeld wenst met het instellen van haar vordering zeker te stellen dat de opdracht aan haar wordt gegund.

4.3. De gemeente c.s. voert verweer.

4.4. Op de stellingen van partijen wordt hierna ingegaan, voor zover van belang.

5. De beoordeling

5.1. Het betoog van CircleWood berust op de veronderstelling dat het visie-ontwerp van Het Schoolvoorbeeld strijdig is met bepalingen uit het Bbl. Dat maakt CircleWood op uit (1) de gunningsbrief, waarin staat dat de vluchtrappen geen goede oplossing zijn en dat vluchten door een lokaal niet positief is, en (2) de nadere toelichting van Florente op het gunningsvoornemen, waarin staat dat het ontwerpaspect van brandveiligheidsvoorschriften bij daadwerkelijke uitbreiding technisch moet worden opgelost.

5.2. De gemeente c.s. betwist echter – zo bleek op de zitting voor het eerst expliciet – dat het visie-ontwerp in strijd is met het Bbl. Zij stelt dat het beroep van CircleWood op de artikelen 4.68 en 4.69 Bbl niet opgaat, omdat die bepalingen gelden voor het geval er maar één vluchtweg is en het plan van Het Schoolvoorbeeld voorziet in twee vluchtwegen die door verschillende ruimten voeren.

5.3. CircleWood heeft er een punt van gemaakt dat de gemeente c.s. de tekening niet heeft overgelegd om aan te tonen dat er twee vluchtroutes zijn, maar begrijpelijk is dat Het Schoolvoorbeeld die niet wil prijsgeven in de huidige situatie, waarbij opdracht nog niet is gegund. Dat is concurrentiegevoelige informatie. Voorshands is er geen reden

om aan te nemen dat de gemeente c.s. hierover liegt.

5.4. Als ervan wordt uitgegaan dat er twee vluchtroutes zijn, gelden de eisen die zijn opgenomen in artikel 4.68 en 4.69 Bbl inderdaad niet, zo blijkt uit de Integrale Nota van Toelichting bij het Bbl, meer concreet de toelichting op paragraaf 4.2.10 van het Bbl, die over vluchtroutes gaat.

5.5. CircleWood beroept zich ook op artikel 4.67 Bbl. Die bepaling bevat een voorschrift voor een vluchtweg uit een beschermd subbrandcompartiment, dat extra bescherming biedt ten opzichte van een gewoon subbrandcompartiment. Blijkens de hiervoor genoemde Integrale Nota van Toelichting bij het Bbl, specifiek de toelichting op de begrippen in het Bbl, is een beschermd subbrandcompartiment een compartiment waarin personen verblijven die extra kwetsbaar zijn en dus extra bescherming nodig hebben, zoals hotelgasten (die veelal zullen slapen), personen die niet zelfstandig kunnen vluchten, zoals zeer kleine kinderen, aan bed gebonden patiënten of gedetineerden. Dat is bij de IKC's niet aan de orde en artikel 4.67 Bbl mist dan ook toepassing.

5.6. Voorshands is op grond van het voorgaande niet aannemelijk dat de inschrijving van Het Schoolvoorbeeld ongeldig is. De gemeente c.s. hoeft die dus niet terzijde te leggen. De vordering zal worden afgewezen.

5.7. De vordering van Het Schoolvoorbeeld wordt bij gebrek aan belang afgewezen. De vordering van CircleWood wordt namelijk afgewezen en er is geen reden om aan te nemen dat de gemeente c.s. de opdracht aan een ander zal gunnen.

5.8. Hoewel CircleWood in het ongelijk wordt gesteld, is er aanleiding om de gemeente en Florente (hoofdelijk) in de proceskosten te veroordelen. Niet eerder dan op de zitting heeft de gemeente c.s. het standpunt ingenomen dat het visie-ontwerp conform het Bbl is. Begrijpelijk is dat de eerder gegeven toelichting de vraag oproep of de minicompentie in lijn was met het aanbestedingsrecht.

5.8.1. De proceskosten van CircleWood worden begroot op:

- kosten van de dagvaarding	€ 125,57	
- griffierecht	€ 735,00	
- salaris advocaat	€ 1.177,00	

- nakosten	€ 189,00	(plus de verhoging zoals vermeld in de beslissing)
Totaal	€ 2.226,57	

5.8.2. De proceskosten van Het Schoolvoorbeeld worden begroot op:

- griffierecht	€ 735,00	
- salaris advocaat	€ 1.177,00	
- nakosten	€ 189,00	(plus de verhoging zoals vermeld in de beslissing)
Totaal	€ 2.101,00	

6. De beslissing

De voorzieningenrechter

6.1. weigert de gevraagde voorzieningen,

6.2. veroordeelt de gemeente en Florente hoofdelijk in de proceskosten van CircleWood van € 2.226,57 en de proceskosten van Het Schoolvoorbeeld van € 2.101,00, te betalen binnen veertien dagen na aanschrijving daartoe, te vermeerderen met € 98,00 plus de kosten van betekening als de gemeente en Florente niet tijdig aan deze veroordeling voldoen en het vonnis wordt betekend,

6.3. verklaart deze proceskostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

NOOT

Vorderingen eisers afgewezen, maar gedaagden veroordeeld in de proceskosten

Een atypische proceskostenveroordeling

De uitspraak van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam is opmerkelijk omdat de vorderingen van eisers worden afgewezen, maar gedaagden – waaronder de aanbestedende dienst – toch in de proceskosten worden veroordeeld.¹ Daarmee wijkt de Voorzieningenrechter af van de hoofdregel van artikel 237 lid 1 Rv, op grond waarvan de partij die in het ongelijk wordt gesteld, in de proceskosten wordt veroordeeld.

1 V zr. Rb. Amsterdam 7 april 2026, ECLI:NL:RBAMS:2026:3396, r.o. 5.8.

De aanleiding voor deze afwijking is dat gedaagden pas ter zitting een essentieel standpunt innemen dat afwijkt van hun eerdere positie. Hierdoor zijn eisers, achteraf gezien, nodeloos in een procedure betrokken geraakt. De uitspraak roept daarmee de vraag op wanneer het pas op zitting innemen van een standpunt leidt tot een proceskostenveroordeling wegens het nodeloos veroorzaken van kosten.

Hoofdtregel en uitzonderingen van artikel 237 Rv

Artikel 237 lid 1 Rv bepaalt dat de partij die bij vonnis in het ongelijk wordt gesteld, in de proceskosten wordt veroordeeld. Deze hoofdregel kent enkele uitzonderingen. Zo kan de rechter de kosten compenseren wanneer partijen over en weer op punten in het ongelijk zijn gesteld. Daarnaast kan de rechter bepalen dat kosten die nodeloos zijn aangewend of veroorzaakt, voor rekening komen van de partij die deze heeft veroorzaakt.

In de aanbestedingspraktijk komt proceskostencompensatie slechts zelden voor. Dat hangt samen met het karakter van aanbestedingsgeschillen, waarin één gegrond bezwaar al kan leiden tot het slagen van de vordering, bijvoorbeeld in de vorm van heraanbesteding of een nadere motivering. Daarmee heeft het geschil doorgaans een "alles of niets"-karakter, hetgeen verklaart waarom slechts beperkt ruimte bestaat voor compensatie.

Een voorbeeld waarin wel tot compensatie werd overgegaan, betreft een uitspraak van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Rotterdam. In die zaak had de aanbestedende dienst na dagvaarding wijzigingen aangebracht in de aanbestedingsprocedure, terwijl de bezwaren van de inschrijver deels terecht bleken. Hoewel de vorderingen werden afgewezen, rechtvaardigden deze omstandigheden compensatie van proceskosten.²

De uitspraak van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam

In de voorliggende zaak oordeelt de Voorzieningenrechter dat gedaagden eisers nodeloos op kosten hebben gejaagd.³ Gedaagden hebben pas

ter zitting toegelicht dat het visie-ontwerp voldeed aan het Besluit bouwwerken leefomgeving, doordat sprake was van twee vluchtroutes. Daarmee werd duidelijk dat de eerder betwiste vluchtroute wél door een verblijfsruimte mocht lopen. Indien deze informatie eerder beschikbaar was geweest, hadden eisers de procedure niet gestart. Hoewel de vordering inhoudelijk strandt, is de procedure in feite veroorzaakt door het late standpunt van gedaagden. De Voorzieningenrechter acht dit voldoende om de proceskostenveroordeling toch bij gedaagden neer te leggen. Ik ben het eens met het oordeel van de Voorzieningenrechter en het past ook binnen de lijn van de jurisprudentie.

Plaats in de jurisprudentie

De voorzieningenrechter van de Rechtbank Den Haag vond niet dat sprake was van het nodeloos maken van kosten nadat de aanbestedende dienst pas op de dag van het uitbrengen van de dagvaarding een nadere motivering van de gunningsbeslissing verstrekke, omdat eiseres het geding doorzette met een eiswijziging.⁴ De late reactie van de aanbestedende vormde dus geen aanleiding van eiseres om het geding in te trekken. Indien dat wel zo was, dan was er wel sprake van het nodeloos maken van kosten, aldus de voorzieningenrechter.⁵

Een mooi voorbeeld van het nodeloos maken van proceskosten is een zaak waarbij de eisende partij aan 16 deelnemende gemeenten een dagvaarding had betekend.⁶ De voorzieningenrechter van de Rechtbank Limburg oordeelt dat de penvoerende gemeente de eisende partij onnodig kosten heeft laten maken voor het betekenen van 16 dagvaardingen, door geen duidelijkheid te verschaffen of het betekenen van één dagvaarding genoeg was.⁷

Ook de eisende partij kan in de proceskosten worden veroordeeld van de tussenkomende partij, als de tussenkomende partij onnodig extra kosten heeft moeten maken door het instellen

² V.zr. Rb. Rotterdam 4 mei 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:4205, r.o. 4.17.

³ (V.zr. Rb. Amsterdam 7 april 2026, ECLI:NL:RBAMS:2026:3396, r.o. 5.8).

⁴ V.zr. Rb. Den Haag 11 februari 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:1942, r.o. 4.12.

⁵ V.zr. Rb. Den Haag 11 februari 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:1942, r.o. 4.12.

⁶ V.zr. Rb. Limburg 18 maart 2021, ECLI:NL:RBLIM:2021:2419.

⁷ V.zr. Rb. Limburg 18 maart 2021, ECLI:NL:RBLIM:2021:2419, r.o. 4.16.2.

van een vordering tot inzage van de dagvaarding.⁸

Waar ligt de grens bij “nodeloos”?

De voorliggende uitspraak roept de vraag op waar de grens ligt bij het nodeloos veroorzaken van proceskosten, in het bijzonder wanneer standpunten pas ter zitting worden ingenomen. Zoals eerder aangegeven, zijn de uitspraken (in het aanbestedingsrecht) over het nodeloos maken van proceskosten schaars. Binnen het civiele recht zijn daar overigens wel meer uitspraken over.⁹ Uit de uitspraken die er zijn, valt meestal goed te begrijpen waarom proceskosten al dan niet als nodeloos worden aangemerkt. Een interessante denkexercitie is dan ook om te kijken waar de grens precies zou moeten liggen van het nodeloos maken van proceskosten, specifiek op mededelingen die pas tijdens de zitting worden gedaan.

Het is immers eigen aan de aanbestedingspraktijk dat in kort geding de aanbestedende dienst veelal pas op zitting inhoudelijk verweer voert. Pas op zitting inhoudelijk verweer voeren mag, maar het mag niet resulteren in het veroorzaken van nodeloos gemaakte proceskosten. Het criterium is het maken van nodeloze proceskosten. Daarvan is naar mijn mening sprake als de aanbestedende dienst uitspraken op zitting doet waarbij het **zeer waarschijnlijk** zou zijn dat de verliezende inschrijver met deze informatie geen procedure had gestart. Het gaat dus niet om uitspraken waarbij **zonder meer duidelijk** is dat de vorderingen van de verliezende partij geen kans van slagen meer hebben (zoals bij de uitspraak van de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam¹⁰). Doorslaggevend is naar mijn mening of de ter zitting verstrekte informatie of het ingenomen standpunt de kern van het geschil raakt en een wezenlijk nieuw licht werpt op de feiten of de beoordelingsmaatstaf.

Indien die informatie eerder beschikbaar had kunnen en moeten zijn, ligt het in de rede om aan te nemen dat de inschrijver zijn procespositie wezenlijk anders zou hebben beoordeeld. In dat geval kan redelijkerwijs worden aangenomen dat het starten van de procedure in belangrijke mate is terug te voeren op de onvolledige of onduidelijke informatievoorziening voorafgaand aan de zitting. Daarmee wordt een grens getrokken tussen het toelaatbare verder inkleuren van standpunten ter zitting (dat inherent is aan het kort geding) en het pas op dat moment verschaffen van essentiële informatie die de kern van het geschil raakt. In dat laatste geval is naar mijn mening sprake van nodeloos veroorzaakte proceskosten.

Conclusie van antwoord voorafgaand aan de zitting?

Er bestaat staat geen expliciete verplichting in Rv om voorafgaand aan een kort geding zitting een conclusie van antwoord te nemen. In de praktijk gebeurt het dan ook vaak dat de aanbestedende dienst als gedaagde partij pas op zitting met de inhoudelijke verweren komt. Dit kan op gespannen voet staan met de rechtsbescherming van de inschrijvers, aangezien zij door deze handelwijze minder goed in staat zijn verweer te voeren op het verhaal van de aanbestedende dienst.

Het is dan ook logisch dat in een rapport over de verbetering van de rechtsbescherming in de aanbestedingspraktijk wordt geopperd het verplicht te stellen om een conclusie van antwoord te nemen voorafgaand aan de zitting.¹¹ De Rechtbank Midden-Nederland stelt het overigens al wel verplicht om voorafgaand aan de zitting een conclusie van antwoord te nemen. Opvallend is echter dat een dergelijke verplichting uiteindelijk geen plaats heeft gekregen in het wetsvoorstel tot wijziging van de Aanbestedingswet 2012 ter versterking van de rechtsbescherming bij aanbesteden, waarin andere maatregelen (zoals klachtenloketten en aangescherpte motiveringsplichten) centraal staan.¹²

8 Vzr. Rb. Den Haag 1 februari 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:1251, r.o. 5.15.

9 Zie bijv. Vzr. Rb.Noord-Holland 12 januari 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:870; Vzr. Rb. Limburg 30 april 2019, ECLI:NL:RBLIM:2019:3997; Hof Den Haag 3 maart 2020, ECLI:NL:GHDHA:2020:387; Gerecht in Eerste Aanleg van Aruba 20 oktober 2021:517, ECLI:NL:OGCAA:2021:517.

10 Vzr. Rb. Amsterdam 7 april 2026, ECLI:NL:RBAMS:2026:3396, r.o. 5.8.

11 R. van Schelven e.a., Rechtsbescherming in de aanbestedingspraktijk. Een onderzoek naar ervaren problemen en mogelijke verbeteringen, Den Haag: KWINK groep 2019, p. 7.

12 *Kamerstukken II* 2025/26, 36874, nr. 3.

Dat neemt niet weg dat naar mijn mening op dit moment de verplichting in bepaalde gevallen feitelijk kan voortvloeien uit het bestaande procesrecht, op basis van de eisen van goede procesorde.¹³ De eisen van goede procesorde zijn ook tijdens een kort geding van toepassing. De eisen van goede procesorde brengen met zich mee dat partijen in de gelegenheid moeten worden gesteld om adequaat te kunnen reageren op stellingen van de wederpartij.¹⁴ Indien de aard of complexiteit van het geschil (bijvoorbeeld bij hele technische discussies) meebrengt dat een wederpartij op zitting niet in staat is om adequaat te kunnen reageren, dan kan het achterwege laten van een (gedeeltelijke) conclusie van antwoord strijd opleveren met de goede procesorde. Daarbij moet vooral gedacht worden aan gevallen waarbij de wederpartij nader (technisch) onderzoek moet verrichten op de stellingen van aanbestedende dienst.

Conclusie en vuistregels voor de praktijk

De uitspraak van de voorzieningenrechter Amsterdam is navolgbaar en past binnen de bestaande jurisprudentie. Zij onderstreept dat de uitzondering van artikel 237 lid 1 Rv ook in het aanbestedingsrecht een relevante correctie kan vormen op de hoofdregel.

Voor de praktijk volgen hieruit enkele aandachtspunten:

- Aanbestedende diensten dienen terughoudend te zijn met het pas ter zitting innemen van essentiële standpunten. Indien deze standpunten de kern van het geschil raken, kan dit leiden tot een proceskostenveroordeling, ook wanneer de vordering wordt afgewezen.
- Inschrijvers doen er goed aan alert te zijn op de mogelijkheid om een proceskostenveroordeling te verzoeken wanneer blijkt dat een procedure feitelijk is veroorzaakt door het procesgedrag van de aanbestedende dienst.

mr. R. Smit
advocaat bij Holla legal & tax

118

((On)geoorloofde aanvulling gunningsvoornemen)

Rechtbank Rotterdam
8 april 2026, C/10/709728 / KG ZA 25-1109,
ECLI:NL:RBROT:2026:4266
(mr. P.F.G.T. Hofmeijer-Rutten)

Bedrijfsvertrouwelijke informatie. Beoordeling. Heraanbesteding. Herbeoordeling. Kwalitatieve gunningscriteria. Motivering gunningsbeslissing. Nader onderzoek.

Stedin heeft een niet-openbare Europese aanbestedingsprocedure georganiseerd voor het leveren van ontvangst- en beveiligingsdienstverlening (de Opdracht). Stedin heeft de Opdracht voorlopig gegund aan Trigion. D&B is het daar niet mee eens.

Beoordeling

Aanvulling gunningsvoornemen

D&B voert in de eerste plaats aan dat Stedin het gunningsvoornemen (op ongeoorloofde wijze) heeft aangevuld. Dit is in strijd met het arrest KPN/Staat, aldus D&B. De rechter volgt D&B hier niet in.

Naar aanleiding van het bezwaar van D&B tegen het gunningsvoornemen heeft Stedin op 5 november 2025 een brief gestuurd, waarin Stedin op de bezwaren van D&B heeft gereageerd. Weliswaar heeft Stedin in die brief enige nadere toelichting verschaft en dus niet enkel de bewoordingen van het gunningsvoornemen herhaald, maar dat is niet ongeoorloofd. Stedin noemt in haar brief namelijk geen nieuwe argumenten ten aanzien van de beoordeling van de inschrijving van D&B. Stedin geeft slechts een toelichting op de al in het gunningsvoornemen vermelde punten waarop de inschrijving van D&B – naar het oordeel van de beoordelingscommissie van Stedin – tekortschiet om de hoogste score ‘uitstekend’ te halen. Het voorgaande is helder inzichtelijk in een brief van Stedin van 3 maart 2026, waarin Stedin de bewoordingen van het gunningsvoornemen én haar reactie op het bezwaar van D&B heeft gecombineerd.

¹³ Zie art. 19 Rv en ook 6 EVRM.

¹⁴ Zie bijvoorbeeld Hoge Raad 29 november 2002, ECLI:NL:HR:2002:1210.